

ЗАПАХ ДУМКИ

Справжні проблеми почалися в Лероя Кліві, коли він вів Поштовий корабель-243 крізь неколонізоване зоряне скупчення Сіргон. Досі його турбували лише звичайні негаразди міжзоряного поштаря — старий корабель, зношені труби, застаріла астронавігація. Але зараз, вивіряючи курс, він раптом відчув: щось занадто гаряче.

Кліві скрушно зітхнув, увімкнув систему охолодження й викликав поштову базу. Корабель перебував на граничній межі радіозв'язку, і голос поштмейстера насилу пробивався крізь перешкоди.

— Знову проблеми, Кліві? — поцікавився той грізним тоном людини, яка складає графіки й свято в них вірить.

— Ну, що вам сказати, — почав Кліві, — окрім труб, астронавігації та дротів, усе просто чудово, хіба ще виникли проблеми з ізоляцією і системою охолодження.

— Так, справді, все це вже дістало, — поштмейстер несподівано виказав співчуття, — уявляю, як ти почувашся.

Кліві перемкнув охолодження на крайній режим і витер чоло. Піт заливав йому очі. Поштмейстер лише *гадає*, що може уявити, як воно все насправді.

— Я вже скільки часу намагаюся вибити в уряду нові кораблі, подав безліч заяв, — менеджер невесело засміявся, — вони гадають, що пошту можна доправляти будь-якою старою таратайкою.

У цей момент Кліві якось мало цікавили проблеми поштмейстера. Корабель перегрівався, хоча охолоджувальна система працювала в екстремальному режимі.

— Зачекайте хвилинку, — він пройшов у хвостову частину корабля: здалося, що саме звідти струмує тепло. Три ємності були наповнені замість пального шлаком, побілілим від розжарення. З четвертою от-от мало статися те саме.

Кліві на мить отетерів, потім кинувся до радіо.

— Немає пального, — сказав він, — мабуть, почалася каталітична реакція. Я ж казав, що потрібні нові ємності. Сяду на першій-ліпшій планеті з киснем.

Він розгорнув «Посібник з надзвичайних ситуацій» і знайшов зоряне скупчення Сіргон. Колоній тут не було, але на карті значилися кілька планет з кисневою атмосферою. Що було на них, окрім кисню, ніхто не знав. Ну що ж, Кліві дізнається, якщо, звичайно, його корабель ще зможе туди дістатися.

— Спробую на 3-М-22! — гукнув він, намагаючись перекричати перешкоди, що дедалі посилювалися.

— Гляди ж там пошту, — прокричав у відповідь поштмейстер. — Я висилаю корабель по тебе.

Кліві виклав йому все, що волів би зробити з усіма дев'ятьма кілограмами тієї клятої пошти. Але поштмейстер був уже за межами досяжності.

Кліві здійснив вдалу посадку на 3-М-22, надзвичайно вдалу, якщо брати до уваги прилади, до яких неможливо було доторкнутися, викривлені від спеки труби й наплічник з поштою, що заважав рухатися. Поштовий корабель-243 опускався плавно, мов лебідь. Однак за шість метрів від поверхні планети його струсонуло і він звалився каменем.

Кліві не знепритомнів, хоча здавалося, ніби йому потрощило всі кістки до єдиної. Коли він разом із міцно закріпленим за спиною поштовим наплічником вивалився з евакуаційного люка, борти корабля вже відсвічували вишневим.

Прошкутильгав якусь сотню метрів із заплющеними очима. Корабель вибухнув, гаряча хвиля збила Кліві з ніг. Він підвівся, зробив ще два кроки й упав без тями.

Коли до Кліві повернулась свідомість, він лежав долілиць на невеликому пагорбі у високій траві, у стані шокової ейфорії. Почувався ніби відокремленим від тіла чистим розумом, що плавав у повітрі. Всі його турботи, емоції, страхи залишилися у тілі, та свідомість цілком звільнилася.

Кліві подивився навколо й побачив неподалік темно-зелену тваринку завбільшки як білка.

Коли істота наблизилася, він помітив, що вона не має ні очей, ні вух.

Це не здалося йому дивним, навпаки, він сприйняв те явище як цілком природне. Чому, в біса, білки повинні мати очі або вуха? Білкам ліпше не бачити мук цього світу, не чути криків болю...

Наблизилася ще одне тварина, за розмірами й зовнішнім виглядом схожа на вовка, але теж зелена. Паралельна еволюція? Деякі відмінності не впливають на загальний напрям процесу, подумав Кліві. У вовка так само не було очей і вух, зате він мав повний набір чудових зубів.

Кліві споглядав усе це з відстороненою цікавістю — просто як чистий розум, що спостерігає за вовками та білочками, та й годі. Він зауважив, що білка застигла на відстані півтора метра від вовка. Вовк повільно наближався. Десь за метр звір, здавалося, перестав відчувати запах здобичі. Він покрутив головою, повільно обійшов навколо й знову рушив уперед, але не в тому напрямку.

Сліпий полює на сліпого, подумав Кліві, й це здалося йому глибокою вічною істиною. У нього на очах білка раптом затремтіла, вовк круто розвернувся, накинувся на звірятко й зжер його трьома ковтками.

«Які великі у вовків зуби», — подумав Кліві. Тієї ж миті сліпий вовк обернувся до нього.

«Тепер він збирається мене з'їсти», — Кліві розважила думка про те, що він виявиться першою людиною, яку з'їдять на цій планеті.

Коли вовк загарчав над самим обличчям, Кліві знову знепритомнів.

Коли він отямився, вже вечоріло. Тіні видовжувалися, сонце схилялося до обрію. Кліві сів і спробував поворушити руками й ногами. Начебто все було ціле.

Він звівся на одне коліно. У голові ще гуло, але здатність мислити поступово поверталась. Що ж

сталось? Він згадав про аварію так, ніби це було тисячу років тому. Корабель згорів, а Кліві випав з нього і знепритомнів. Потім бачив вовка і білку.

Він невпевнено встав і роззирнувся навколо. Останнє, мабуть, йому примарилося. Якби тут справді був вовк, чи залишився б він живим?

Він глянув собі під ноги й раптом помітив зелений білячий хвіст, а трохи далі й голову.

Кліві не міг зібрати думки докупі. Отже, тут-таки є вовк, і він голодний. Щоб дожити до прибуття рятувального корабля, доведеться з'ясувати для себе, що саме сталося і чому.

Ні та, ні інша тварина не мали очей і вух. Як же вони стежили одне за одним? За запахом? Якщо так, то чому вовкові не відразу вдалося знайти білку?

Він почув неголосне гарчання і озирнувся. Приблизно за п'ятнадцять метрів стояла істота, схожа на пантеру, — коричнево-жовта пантера без очей і вух.

«Клятий звіринець», — подумав Кліві й зачався у високій траві. Ця планета просто не залишала часу для тривалих роздумів. Як же влаштовані тутешні тварини? За допомогою якого відчуття вони орієнтуються, не маючи зору?

Пантера побрела геть.

Кліві полегшено зітхнув. Можливо, якщо пантера не помітить його...

Щойно він подумки згадав пантеру, вона повернулася назад і рушила просто до нього.

«Чим я привернув її увагу? — запитав у себе Кліві, знову ховаючись у траві. — Вона не могла зачути мене нюхом, побачити або почути. Я вирішив не траплятися їй на шляху...»

Пантера підняла голову й знову повернула в його бік.

Кліві сяйнув раптовий здогад. Тварина, позбавлена зору й слуху, могла виявити його в єдиний спосіб.

Вона володіла чимось на кшталт телепатії!

Щоб перевірити свою теорію, Кліві подумки вимовив «пантера», ідентифікуючи це слово з твариною, яка наближалася. Пантера люто заревла. Відстань між ними швидко скорочувалася.

За кілька секунд Кліві багато зрозумів. Вовк відстежував білку за її відчуттями, а не за власними. Білка завмерла — можливо, вимкнула всю свою життєдіяльність! Вовк не відчував її — аж поки тваринка не зреагувала на нього відчуттям страху.

У такому разі, чому вовк не напав на нього, коли Кліві знепритомнів? Можливо, він тоді перестав думати — або, принаймні, перестав надсилати імпульси мозку на частоті, яку міг сприймати вовк. Мабуть, тут усе ще складніше.

Зараз головна його проблема — *пантера*.

Звір знову заревів. Він був уже за якихось дев'ять метрів, і відстань швидко скорочувалася.

Так, не думати, не думати, не думати про... Ой, думати про щось інше. Тоді, тоді... *воно* втратить нюх. Кліві почав згадувати своїх колишніх дівчат, усілякі подробиці своїх стосунків з ними.

Пантера зупинилася і розгублено пошкребла землю лапою.

Кліві й далі думав про різних дівчат, кораблі, планети й знову про дівчат, кораблі, про все на світі, аби не про *пантеру*...

Пантера наблизилася ще на півтора метра.

Хай йому біс, як можна втриматися — *не думати* про щось? Ти зятато думаєш про ці каміння та скелі, про різних людей, місця й речі, але твій розум уперто повертається, до... припини, згадай свою любу бабусю, старого батька-п'яницю, подумай про синці на своїй правій нозі. Можна порухувати їх? Вісім, ні, ще раз порухуй — таки вісім. А тепер поглянь, начебто випадково. Дивись, ніби не знаючи, що це, — і все одно тієї ж миті *воно* знову наблизилося.

Кліві зрозумів, що намагатися не думати про щось — все одно, що голіруч зупиняти лавину. Людський розум не можна загальмувати так просто, свідомими зусиллями. Для цього потрібні час і певний досвід.

У нього залишилося всього метрів п'ять, щоб навчився не думати про...

Ну, існують ігри в карти, вечірки, собаки, коти, коні, миші, вівці, вовки (геть, геть!), синці, кораблі, печери, сади, цуценята (ой, стій-стій), па... парапет, вінегрет, лазарет, мінарет, табурет, буфет, харчі, їжа, продукти, плити, поросята, потяги та п-п-п-п...

Пантера з відстані півтора метра готувалася до стрибка. Кліві більше не міг стримувати свої думки. Раптом в останньому натхненному пориванні він мовби скрикнув подумки: «Пантера-самка!».

Звір, який напружився перед стрибком, збентежився.

Кліві зосередився на думці про пантеру-самицю. Він сам ніби став цією самицею: ну навіщо той самець її лякає? Він думав про буцімто своїх (от